

Plan van aanpak

Commissie 'Toekomst kerkgebouwen'
6 februari 2015

Binnen de Gereformeerde Kerk (GK) en de Hervormde Gemeente (HG) van Kampen is het aantal wijkgemeenten in 2014 teruggebracht tot twee resp. drie. In totaal zijn er op dit moment zes kerkgebouwen beschikbaar. Dit betreft de Bovenkerk, Broederkerk, Burgwalker, Noorderkerk, Open Hof en de Westerkerk. Er van uitgaande dat er binnen afzienbare tijd sprake zal zijn van twee gefedereerde wijkgemeenten van de HG en de GK is het de bedoeling om binnen overzienbare tijd te komen tot één kerkgebouw per wijkgemeente. Er zullen dus in principe drie van de zes kerkgebouwen in gebruik blijven als kerkgebouw voor een wijkgemeente. Hierover zal tegen het einde van 2015 in gezamenlijkheid een definitief besluit worden genomen door de beide Algemene Kerkenraden (AK). Voorliggend plan van aanpak geeft inhoudelijk en procesmatig de route naar dit besluit weer.

Opdracht

De AK's hebben de commissie 'Toekomst kerkgebouwen' in het leven geroepen. Deze commissie is gevraagd om een procesvoorstel te doen inzake de keuze voor kerkgebouwen. Dit voorstel dient helderheid te verschaffen over de te volgen route naar een keuze met betrekking tot de kerkgebouwen. De commissie is gevraagd hierover in de AK's van 19 februari 2015 te rapporteren en een procesvoorstel (plan van aanpak) ter besluitvorming aan te bieden.

De kaders waarbinnen de commissie het plan van aanpak heeft opgesteld zijn de volgende:

- de wijkgemeenten zullen nauw in het proces worden betrokken; zij zullen als eerste worden gevraagd input te leveren;
- betrokkenheid en draagvlak vormen belangrijke parameters;
- een uiteindelijk besluit wordt door de beide AK's genomen, gehoord hebbend de gemeente;
- er is sprake van een gezamenlijk optrekken van de Gereformeerde Kerk en de Hervormde Gemeente, in het perspectief van een te vormen Protestantse Gemeente;
- de scope op basis waarvan de besluiten worden genomen bedraagt ca. 10 – 15 jaar;
- de 'gebouwenkwestie' wordt niet los gezien van het totale financiële plaatje van de gemeenten.

Aandachtspunten

Bij het opstellen van het advies dient rekening te worden gehouden met de volgende aandachtspunten:

- er is onrust als gevolg van de tijdelijke toedeling van de kerkgebouwen;

- er is sprake van meerdere in meer of mindere mate van elkaar verschillende culturen; de nog prille of aanstaande federatie van wijkgemeenten (HG wijk C / GK Burgwalkerk-Open Hof resp. GK-Westerkerk / HG wijk A) vraagt de nodige aandacht en energie;
- er is (nog) geen sprake van helderheid over het aantal fte's predikantsplaatsen per wijkgemeente;
- de GK en de HG zijn op dit moment bestuurlijk en financieel nog volledig gescheiden entiteiten; op wijkgemeenteoverstijgend niveau is er pas sinds kort sprake van meer samenwerking;
- er is onvoldoende helderheid over de toekomst; een deel van de wijken heeft hier een visie op, een deel is hier mee bezig; ook op het niveau van de AK's ontbeert een integrale toekomstvisie;
- er is onder gemeenteleden sprake van een verschillend besef van urgentie en van de tijd die nodig is voor een zorgvuldig proces inzake de gebouwen.

Hoe te komen tot een advies?

Om te komen tot een advies *inzake de gebouwen* is het volgende nodig. (Tussen haakjes staat de actor vermeld.)

0. De AK's zullen een stuurgroep in het leven moeten roepen die een advies gaat opstellen inzake de gebouwen. (AK's)

1. De wijkgemeenten (WG) dienen zich in twee stappen uit te spreken over de toekomst. Op welke wijze (1) en in wat voor soort gebouw (2) kan en wil de WG kerkzijn? (wijkgemeenten)

2. Van de zes gebouwen moet een onderling vergelijkbare analyse worden gemaakt. Deze analyse geeft inzicht in gebruiksmogelijkheden en kosten en baten. (stuurgroep)

3. De AK's dienen – in gezamenlijkheid - na te denken over hoe zij – wijkoverstijgend - de toekomst van het kerkzijn in Kampen zien en wat dat betekent voor de gebouwen. (AK's)

4. Om het advies compleet te maken, zal er ook helderheid moeten komen over het totale financiële plaatje van de gemeenten. Dit vraagt van de Colleges van Kerkrentmeesters en de AK's een duidelijke lijn met betrekking tot het financieel perspectief inzake gebouwen, personele invullingen en overige kosten. Een (concrete) invulling van het begrip solidariteit is hierbij vereist.

(CvK's)

5. Stap 1 en 2 aan de ene kant en stap 2 en 3 en 4 aan de andere kant dienen met elkaar te worden 'geconfronteerd' om helder te krijgen waar eventuele kansen en knelpunten liggen. (stuurgroep)

6. Op basis van stap 5 kan een advies worden opgesteld met conclusies en aanbevelingen, op basis waarvan de AK's vervolgens een besluit kunnen nemen. (stuurgroep)

Organisatie:

De commissie 'Toekomst kerkgebouwen' gaat fungeren als een stuurgroep. Deze stuurgroep met vertegenwoordigers vanuit beide AK's en CvK's zal het werk van de in te richten werkgroepen sturen, voortgang rapporteren en de besluitvorming in de AK's voorbereiden. De leden van de stuurgroep zijn in ieder geval de huidige leden van de commissie 'Toekomst kerkgebouwen'. De stuurgroep maakt – waar nodig en gewenst – gebruik van externe expertise. De stuurgroep staat onder voorzitterschap van een gemeenteadviseur.

Per wijkgemeente wordt een werkgroep geformeerd. De gefedereerde wijken of samenwerkende (nog te federeren) wijken worden geacht als één wijkgemeente samen te werken en samen met één reactie te komen. De werkgroep wijst uit haar midden een voorzitter aan die het contact met de stuurgroep onderhoudt. De werkgroep heeft als opdracht om te organiseren dat er binnen de gestelde termijn een antwoord komt op bovenstaand punt 1. Een nadere formulering van de gewenste output vanuit de werkgroep is te vinden in een separaat document. Het contact van de werkgroep met de stuurgroep verloopt via de voorzitter van de werkgroep. De stuurgroep houdt middels haar vertegenwoordigers contact met de AK's en de CvK's.

Nadere uitwerking

Ad. 1.

1A. Om te komen tot een keuze voor een bepaald kerkgebouw zal de WG zich moeten uitspreken over hoe zij denkt het gemeentezijn in te vullen in de toekomst. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van reeds beschikbaar materiaal. De vorm waarin de werkgroep samen met de WG een antwoord op deze vraag organiseert is vrij. In het kader van draagvlak zal de werkgroep minimaal één keer de wijkgemeentelieden in het proces betrekken. Dit gebeurt uiterlijk in week 12 of 13. De werkgroep uit de desbetreffende WG rapporteert aan de stuurgroep het resultaat van deze eerste stap.

De output die de stuurgroep van de werkgroep voor dit onderdeel verwacht is niet nader gedefinieerd. Voor de werkgroep is het van belang dat er in fase 1A voldoende (gerichte) informatie naar boven komt die helpt om aan de slag te gaan met fase 1B.

1B. Vervolgens zal de WG moeten bepalen wat de gekozen / gewenste vorm van gemeentezijn voor consequenties heeft voor de huisvesting van de WG. Nadrukkelijk dient dit onderdeel los van de huidige gebouwen te worden bepaald. Het gaat er dus om om een soort 'verlanglijstje' / programma van eisen neer te leggen. Dit plaatje dient zo concreet mogelijk te zijn en mag ook gevoelselementen bevatten. De WG wordt gevraagd om zowel eisen als wensen aan te geven. Nadrukkelijk zij vermeld dat de wijkgemeente wordt gevraagd om een ideaalplaatje om – los

van de huidige gebouwsituatie - na te kunnen denken over de toekomst. Tevens moet helder worden dat van te voren bekend is dat de invulling van dit plaatje nooit voor 100% zal plaatsvinden en dat er – mede op basis van solidariteit – (later) keuzes dienen te worden gemaakt. De WG wordt verzocht om rekening te houden met de huidige situatie in de wijk en met de te verwachten ontwikkelingen in de toekomst. De WG wordt ook gevraagd om zich uit te spreken hoe zij aankijkt tegen de verhouding tussen 'gebouw', 'pastoraat' en 'diaconaat'.

De minimaal verwachte output omvat een antwoord op de volgende vragen.

- Hoe verwacht de WG dat de leden- en bezoekersaantallen zich zullen ontwikkelen tot 2025 en op basis waarvan?
- Zijn er andere ontwikkelingen op de termijn van 10 – 15 jaar waarvan verwacht wordt dat deze van invloed zullen zijn op de huisvesting van de WG?
- Hoe kijkt de WG tegen onderlinge solidariteit (Kampenbreed) aan en wat betekent dat concreet voor de WG?
- Hoe ziet de WG de verhouding tussen gebouw en pastoraat? Wat krijgt wanneer het accent?
- Wat voor uitstraling heeft het gebouw? Denk aan bijvoorbeeld open, uitnodigend of streng en gesloten of kerkelijk of juist niet.
- In wat voor soort omgeving staat het kerkgebouw idealiter? Denk bijvoorbeeld aan buurt of stad, woonwijk, gemengd gebied e.d.
- Welke bereikbaarheidseisen stelt de wijkgemeente? Denk aan parkeren, afzetten ouderen, fietsen e.d.
- Welke ruimten heeft het gebouw nodig, waarvoor worden deze gebruikt en hoe groot zijn deze? Neem hierin eventuele buitenruimten mee.
- Hoe liggen deze ruimten idealiter ten opzichte van elkaar?
- Welke specifieke eisen worden er gesteld aan de ruimten? Denk aan verwarming / koeling, verlichting, daglicht, uitzicht, geluidichtheid, hoogte etc.

1C. De derde stap in het proces van de WG is het uitspreken van een gemotiveerde voorkeur voor één van de zes gebouwen. Naast een eerste voorkeur dient een tweede voorkeur te worden aangegeven. Tevens dient per keuze te worden aangegeven hoe de wijkgemeente denkt dat de keuze zich verhoudt tot de uitgesproken wensen. Over de keuzes dient in de wijkkerkenraad te worden besloten, alvorens de WG haar bevindingen neerlegt bij de stuurgroep.

Indien nodig en gewenst kan de werkgroep gebruik maken van eerder genoemde externe expertise.

Ad. 2

2A. Parallel aan stap 1 wordt onder leiding van de stuurgroep – met gebruikmaking van externe expertise – een analyse gemaakt van de zes gebouwen. Deze analyse bevat zowel functionele als financiële gegevens. Eventueel zullen andere relevante aspecten in de analyse worden betrokken. Het doel van deze analyse is om de gebouwen onderling enigszins vergelijkbaar te maken of – waar zij onvergelijkbaar blijken – scherp te krijgen wat de kwaliteiten en knelpunten zijn. De gebouwen zullen in deze fase zowel op het kerkelijk gebruik als op het algemeen gebruik worden geanalyseerd.

2B. Daarnaast zal globaal onderzoek worden gedaan naar de mogelijkheden die het gebouw / de locatie biedt na afstoot door de GK of de HG. Ook zullen in deze fase de opbrengstpotenties (bij eventuele alternatieve exploitatie of bij verkoop) per gebouw worden bepaald. Hierbij wordt gebruik gemaakt van externe expertise. Het resultaat van deze fase is een pakket aan gegevens dat inzicht biedt in de gebouwen (factsheets). Dit pakket aan factsheets is zodanig van karakter dat de input die volgt uit fase 1 er op relatief eenvoudige wijze mee kan worden geconfronteerd.

Ad. 3

3A. De AK's wordt gevraagd om een visie te schetsen voor het gemeentezijn in Kampen over 10 – 15 jaar, mede in het perspectief van een plaatselijke vereniging tot Protestantse Gemeente. Hoe ziet de gemeente er over 10 – 15 jaar uit? Hoe is de verdeling van pastoraat en gebouwen? Hoe gaan we om met krimp (gemeenteleden en financiën).

3B. De AK's wordt ook gevraagd om deze visie toe te spitsen op de vraag welke betekenis de gebouwen in de wijken en in de stad voor de centrale gemeente of voor de wijken hebben.

Ad. 4

4A. Omdat het uiteindelijke proces om te komen tot een besluit met betrekking tot de gebouwen meer elementen bevat dan alleen de gebouwen zelf, wordt de CvK's gevraagd om (samen met de AK) helderheid te verschaffen over de concrete invulling van het financiële deel van de totale begroting van de gemeente. Hierin wordt uitgegaan van een gezamenlijke meerjarenbegroting voor de GK en de HG. Welke prognoses / verwachtingen zijn er voor de komende 10 -15 jaar? De algehele vermogenrechtelijke aangelegenheden dienen mede in het perspectief van een plaatselijke vereniging te worden gezien.

4B. Wat betekent dit voor het huishoudboekje (m.n. voor het pastoraat en de gebouwen)? Hoe wordt aangekeken tegen de verhouding tussen beide? Hoe is het financiële beleid m.b.t. de WG'en? Wat houdt het begrip 'solidariteit' in? In welke mate is een WG verantwoordelijk voor haar 'eigen' lasten (en baten)?

Ad. 5

5A. Op basis van de analyse uit stap 2 kan worden vastgesteld hoe de bruikbaarheid en de haalbaarheid zich verhouden tot de wensen van de WG'en (stap 1). In deze fase dient (mede op basis van deze confrontatie) in beeld te worden gebracht hoe een gebouw eventueel is aan te passen aan de wensen van een WG en welke kosten hieraan verbonden zijn. Hiertoe zal de stuurgroep gebruik maken van externe expertise.

5B. De input vanuit punt 3 en 4 maakt het geheel mogelijk meer complex. In de totale afweging is deze fase echter van groot belang. Ook hiervan geldt dat in beeld zal worden gebracht welke aanpassingen aan de gebouwen eventueel mogelijk / nodig zijn.

Ad. 6

6A. Uit fase 5 volgt inzicht in de verhouding tussen de gebouwen en de wensen vanuit de gemeente. Op basis hiervan kan een advies worden opgesteld met daarin de conclusies en de aanbevelingen. Dit advies dient zodanig van aard te zijn dat de AK's een besluit kunnen nemen t.a.v. de gebouwen, waarbij de pastorale en financiële consequenties betrokken worden.

Planning

In een separate Excel-sheet is het tijdsplan aangegeven. De momenten van ontmoeting, informatie en besluitvorming zijn vet gedrukt. Hierbij moet opgemerkt worden dat enerzijds zorgvuldigheid en draagvlak in dit proces bepalende factoren zijn. Anderzijds helpt het aanhouden van de planning om het proces in gang te houden en onzekerheden weg te nemen.

Besluitvormingsproces

Voordat besluitvorming in de AK's plaatsvindt zal de stuurgroep het resultaat van het werk van de werkgroepen, samen met het conceptadvies, eerst in de AK's bespreken. Daarna zal het conceptadvies in de wijken worden toegelicht. Dit laatste is belangrijk omdat draagvlak en ondersteuning vanuit alle wijken cruciaal is voor uiteindelijke besluitvorming in de AK's. Uitgangspunt is dat uiteindelijk alle wijkgemeenten zich in voldoende mate kunnen vinden in de voorstellen. Commentaar op de conceptstukken zal in de werkgroepen en stuurgroep worden besproken en daarna zullen stukken in finale vorm aan beide AK's ter besluitvorming worden aangeboden. Na een principebesluit in de AK's moet de gemeente formeel gehoord worden over de besluitvorming rondom de gebouwen voordat tot definitieve besluitvorming in beide AK's kan worden overgegaan.

Communicatie

Omdat dit proces een redelijke doorlooptijd heeft en van groot belang is voor alle leden, zal veel aandacht worden besteed aan communicatie. Er is een 'communicatieplan' gemaakt door de stuurgroep (zie bijlage). Vanuit de stuurgroep zal maandelijks een voortgangsverslag in de AK's worden uitgebracht en zal een rapportage in de kerkbladen worden geplaatst.

Bijlage

Benodigde stukken t.b.v. de analyse (2A) (per ieder kerkgebouw)

- plattegronden en doorsneden en gevels op schaal
- meerjaren onderhoudsplannen
- huidige exploitatie en onderhoudsgegevens (inhoudelijk en financieel)
- taxaties
- huidig gebruik (kerkelijk); overzicht met tijden en ruimten
- huidige gebruik (niet-kerkelijk)
- kosten en baten van verhuur, liefst 2013 en 2014
- jaarrekening HG en GK Kampen, 2012, 2013, 2014
- meerjarenbegroting HG en GK
- aantal fte's beheer (betaald) en aantal vrijwilligers (met functie) per gebouw / wijkgemeente, inclusief contractvorm en rechtspositie
- aantal zitplaatsen en aantal bezoekers per kerkdienst per wijkgemeente (na 1 november 2014)
- opbouw, aantal en verwachte ontwikkeling ledenaantallen per wijkgemeente
- alle andere relevant geachte stukken